

GJURO ARMEN BAGLIVI (Dubrovnik, 08.09.1668 – Rim, 17.06.1707)

Ivica Vučak

U nedjelju 17. lipnja 2007. navršilo se tri stoljeća od smrti dr. Gjura Armena Baglivija, profesora medicine u Rimu, najuglednijeg hrvatskog liječnika svih vremena. Njegov djed Gjuro Armeno, sin Nikolin, doselio je iz Nor Džuga u istočnoj Armeniji u Dubrovnik i tamo otvorio trgovinu. U braku s Dubrovkinjom Anicom imao je kćer Mariju i tri sina Vicka, Jakova i Vlahu. Najmlađi sin Vlaho oženio se 1662. Janjom Rusković, a nakon njezine smrti oženio se 11. rujna 1667. Anicom Vuković (de Lupis). U tom braku rođena su 10. rujna 1668. i 24. veljače 1670. dva sina. Prvome su dali ime po djedu Gjuro, a drugome po stricu Jakov. Nakon smrti majke i oca od tuberkuloze 1670. kad je Gjuro imao svega dvoje godine o njemu i bratu skrbio je stric Jakov do svoje smrti 1679. godine. Početno obrazovanje stekao je Gjuro Armeno kod isusovaca u rodnom Dubrovniku. Krizmao ga je 7. svibnja 1682. godine u Dubrovniku dubrovački nadbiskup Pietro de Torres. Kao petnaestgodišnjaka posvojio ga je liječnik Pietro Angelo Baglivi u južnotalijanskom gradu Lecce.

Medicinu je studirao u Napulju od 1684. do 1687., a tek po završenom studiju promijenio je prezime u Baglivi. Promoviran je u Salernu 1688. Nakon promocije i kraćeg boravka u obitelji svoga posvojitelja otputovao je preko Jadrana u Dubrovnik. Tom je prigodom od hrvatskih mornara upoznao liječenje posjekotina hladnom vodom. Nakon boravka u Dalmaciji otputovao je u Veneciju pa u Padovu gdje je učio kirurgiju pod vodstvom znamenitog Marchettija. Tijekom 1689. i 1690. u više je navrata primjenio postupak liječenja rana hladnom vodom. U Bologni je 1691. započeo suradnju s jednim od onodobnih najvećih liječnika i eksperimentatora Marcelom Malpighijem (1628 - 1694) u fiziološkim pokusima. Tražio je i, preko svoga mentora, dobio posebno papinsko dopuštenje da smije čitati i znanstvena djela stavljena, zbog vjerskih razloga, na indeks zabranjenih knjiga. U prosincu 1691. postao je priorom, predstavnikom studenata bolonjskog sveučilišta. U 23. godini u Bologni je u siječnju 1692. vrlo teško obolio od visoke vrućice i glavobolje s pomućenjem svijesti. Povoljan učinak stavljanja obloga opisao je u svojoj knjizi o zdravom i bolesnom motoričkom vlaknu. Po ozdravljenju, preselio je u travnju 1692. u Rim slijedeći pri tom mentora Malpighija. Započelo je veoma plodno razdoblje u stručnom i znanstvenom radu Baglivijevu i njegovoj suradnji i prepisci s najuglednijim svjetskim liječnicima i znanstvenicima. Njegov izbor za profesor anatomije na sveučilištu La Sapienza u Rimu 1696. godine obilježen je djelom *De praxi medica tiskanum* u Rimu 1696. koje je kasnije doživjelo više izdanja. Prvi je utvrdio anatomsku razliku između glatkih i poprečno-prugastih mišića u raspravi *De fibra motrice et morbosa; nec non de experimentis, ac morbis salivae, bilii et sangvinis* (Perugia, 1700). Godine 1701. postao je profesor teorijske medicine u Rimu. U knjizi *Specimen quatuor librorum de fibra motrice et morbosa* dovršenoj u listopadu 1701. a objavljenoj u Rimu 1702. godine iznio je vrijedne podatke o građi i funkciji mišićnih vlakana koja su po njemu sjedište većine bolesti.

Bio je cijenjen kao praktični liječnik, sveučilišni predavač i medicinski pisac. Ponovno je u kliničku praksu uveo Hipokratov ideal pomnog motrenja bolesnika. Bio je pristaša jatrofizičke škole, ali je uviđao praktičnu ograničenost i nedostatnost krutih medicinskih teorija. Bio je osobni liječnik dvojice papa Inocenta XII (1691-1700) i Klementa XI (1700-1721).

Njegova sabrana djela *Opera omnia medico-practica et anatomica* tiskana su u Lyonu već 1704. i dopunjena ponovno u istom gradu 1710., a zatim su doživjela još dvadesetak izdanja, a prevedena su na engleski, njemački, talijanski i francuski. Postao je član uglednih društava (*Accademia dei Fisiocratici, Accademia Caesareo-Leopoldina Naturae Curiosum, Royal Society*). Ponosio se svojim dubrovačkim podrijetlom, a svoja je djela sa autografom slao nekadašnjem učitelju u Dubrovnik.

Nakon dugih i teških bolova u trbuhu i postupnog tjelesnog propadanja umro je u Rimu 17. lipnja 1707. godine i pokopan je u crkvi sv. Marcela u kojoj je 1995. HAZU postavila dvojezičnu spomen-ploču.

IN QUESTA CHIESA RIPOSA
GIORGIO BAGLIVI
NATO A DUBROVNIK (RAGUSA)
IN CROAZIA NEL 1668.
ADOTTATO A LECCE NEL 1684.
SOMMO CLINICO.

MASSIMO ESPONENTE DELLA IATROFISICA.
PROFESSORE DI ANATOMIA E DI MEDICINA
TEORICA A "LA SAPIENZA".
ARCHIATRA DI DUE PONTEFICI.
MORTO A ROMA IL 17 GIUGNO 1707.

(ACCADEMIA CRONICA DELLE SCIENZE E DELLE ARTI, 1935.)

U OVOJ CRKVI POČIVA
GJURO BAGLIVI

ROĐEN U DUBROVNIKU U HRVATSKOJ G. 1668.
POSINJEN U GRADU LECCE G. 1684.
VRHUNSKI KLINIČAR.

GLAVNI PREDSTAVNIK IATROFIZIKE.
PROFESOR ANATOMIJE I TEORIJSKE
MEDICINE NA SVEUČILIŠTU "LA SAPIENZA".
LIJEČNIK-ARHIJATAR DVAJU PAPA.
UMRO U RIMU 17. LIPNJA 1707.

(HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI, 1935.)